

GEGEVENSVERWERKING EN INFORMATIESTROMEN IN DE JEUGDZORG

Wat niet weet, wat niet deert?

Gianni LOOSVELDT¹

Westerse samenlevingen zijn niet enkel risico-, maar ook informatiemaatschappijen. Vandaag wordt de identiteit van een persoon sterk beïnvloed door datgene wat over hem in registreerbare termen kan, moet of juist niet mag worden gevat (cf. de persoon van de *sans papiers*). Ook de mate waarin en de wijze waarop mensen toegang kunnen verwerven tot én omgaan met informatie omtrent zichzelf, de anderen en de wereld, is mee bepalend voor de vorming van hun identiteit.

In het juridische denken worden concepten als zelfbeschikking en integriteit van de persoon steeds vaker ingevuld vanuit dit perspectief (bv. recht dat adoptiekinderen claimen om hun roots te kennen). Als een attribuut van het streven naar zelfbeschikking wordt informatie expliciet aanzien als een *hefboom* in tal van sociale processen met een vermeende 'emancipatorische' impact. Meer algemeen wordt aangenomen dat de maatschappelijke orde is gebaat bij een zekere transparantie door middel van het vrijgeven van informatie (bv. de motiveringsplicht in bestuursrechtelijke materies).

Bij dit globale perspectief op informatie kunnen vele bedenkingen worden geformuleerd. Het vrijgeven van informatie wordt niet altijd als een positief gegeven beschouwd. Precieze criteria om te bepalen wanneer iemand beter af is zonder bepaalde informatie zijn vaak niet voorhanden. Een welzijnswerker zou de *therapeutische of hulpverleningsexceptie* jegens een cliënt kunnen inroepen telkens hij vanuit professionele standaarden vreest dat het vrijgeven van informatie de fysieke of psychische integriteit van de cliënt kan schaden. Aan de andere kant noopt de toegenomen professionalisering van het welzijnswerk - die het onvermogen van de leek-client om een welzijnsprobleem op te lossen lijkt te bevestigen - tot een zekere 'controle' in hoofde van de cliënt over de hulpverlening. Een consequente erkenning van het recht op informatie is hiervan een uitgesproken toepassing.

In deze bijdrage worden de gegevensverwerking en de informatiestromen binnen de ruime jeugdzorg besproken. Het is uiteraard onbegonnen werk om binnen het bestek van deze bijdrage juridische knelpunten zoals de Wet Verwerking Persoonsgegevens en het strafrechtelijk gesanctioneerde beroepsgeheim, uitgebreid toe te lichten. Om het overzicht te behouden wordt de materie gespreid over vier hoofdstukken: gegevensverwerking binnen de sociale en gerechtelijke jeugdbijstand (I en II), informatiestromen in de bijzondere jeugdbijstand (III) en gegevensverwerking en informatiestromen in de ruime jeugdzorg (IV).

Gegevensverwerking binnen de sociale jeugdbijstand

Op het niveau van de sociale of vrijwillige jeugdbijstand moeten het comité voor bijzondere jeugdzorg en de bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand worden onderscheiden. Beide organen beschikken over een administratief secretariaat. Eén van de twee opdrachten van het comité, opgenomen door het bureau voor bijzondere jeugdbijstand, is de organisatie van *daadwerkelijke hulp en bijstand* in problematische opvoedingssituaties (P.O.S.), ten behoeve van minderjarigen en degenen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben. Deze opdracht wordt uitgevoerd door tussenkomst van de sociale dienst voor bijzondere jeugdbijstand, die bestaat uit consulenten. De bemiddelingscommissie

¹ G. Loosveldt is wetenschappelijk medewerker aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de KULeuven. Deze tekst is het resultaat van een onderzoek gefinancierd door het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (project 6.0101.98): tel. 0478/67 92 32 of Gianni.Loosveldt@law.kuleuven.ac.be.

is een orgaan dat hoofdzakelijk is belast met de behandeling van *bemiddelingsverzoeken* bij P.O.S. De commissie streeft een minnelijke regeling na, maar neemt zelf geen beslissingen inzake hulp.

Daarnaast zijn er de voorzieningen voor bijzondere jeugdbijstand: begeleidingstehuizen, gezinstehuizen, onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra (OOOc's), dagcentra, thuisbegeleidingsdiensten, diensten voor pleegzorg en diensten voor begeleid zelfstandig wonen. Deze voorzieningen - tegelijk erkenningscategorieën - opereren ook in de gerechtelijke jeugdbijstand, zodat de vaststellingen dienaangaande ook in dat verband gelden².

Gegevensverwerking op het niveau van het comité voor bijzondere jeugdzorg

Voor de sociale jeugdbijstand geldt dat zij *gecoördineerd* en *planmatig* moet verlopen, met *respect voor de persoonlijke levenssfeer en de integriteit* van de betrokken partijen en van derden. Elke beslissing om vrijwillige hulp te organiseren moet worden voorbereid door een *caseonderzoek* dat bestaat uit een *screening*, *diagnose*, *hulpverleningsprogramma* en *indicatiestelling*. In de screening verzamelt de consulent zoveel mogelijk relevante gegevens, in het bijzonder over de jongere, zijn gezin, school of werksituatie, bredere sociale omgeving en de eerder georganiseerde hulp. In de diagnose geeft hij een duidelijk beeld van de P.O.S. waarbij de hulpvraag, problematieken en aangrijpingspunten voor een mogelijke oplossing in een zinvol verband worden gebracht. De doelstellingen die binnen een bepaalde termijn met de hulp worden beoogd, moeten worden vermeld in het hulpverleningsprogramma. De indicatiestelling bepaalt het aangepaste kader voor de realisatie van het programma. Abstractie makend van het bestaande hulpaanbod moet in volgorde van prioriteit worden vastgesteld welk aanbod geëigend is. Als de dossierconsulent 'uitzonderlijk toch' voorstelt de jongere uit zijn milieu te verwijderen, moet *uit de gegevens* blijken dat de pedagogische draagkracht van het natuurlijk milieu onvoldoende waarborgen biedt³.

Op het secretariaat van het comité worden de *verslagen* van elke vergadering van het bureau en een *bestand* van de in- en uitgaande briefwisseling bijgehouden. Bovendien is het secretariaat er toe gehouden een *dossier* bij te houden voor elke jongere voor wie het comité hulp organiseert. Naargelang van het geval bevat het dossier het stuk of de stukken waaruit de instemming met de vrijwillige hulp en het horen van de minderjarige blijkt, de vier onderdelen van het caseonderzoek, de beslissingen van het bureau, de gevoerde briefwisseling, nuttige gegevens zoals de financiële rekening van de jongere, zijn ziekteverzekering en de betrokken compensatiekas voor kinderbijslagen, de verslagen van de dossierconsulent voor het bureau over het verloop van de hulp en zijn voorstellen aan het bureau tot verlenging, wijziging of intrekking van de beslissingen tot vrijwillige hulp (cf. infra) én een kopie van het handelingsplan en van de evolutieverslagen (cf. infra). Het secretariaat is belast met de *bewaring* van de dossiers. Afgesloten dossiers moeten worden bewaard tot vijf jaar na de datum waarop de betrokken jongere meerderjarig is geworden⁴.

Gegevensverwerking op het niveau van de bemiddelingscommissie

² De gemeenschapsinstellingen voor bijzondere jeugdbijstand worden hier buiten beschouwing gelaten. De voorzieningen die, wat de toelating betreft om minderjarigen op te vangen worden gelijkgesteld met deze uit de bijzondere jeugdbijstand (bv. voorziening erkend door Kind en Gezin), vallen voor deze bijdrage onder de 'ruime' jeugdzorg: zie art. 54 B. VI. Reg. 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand, B.S. 10 december 1994.

³ Art. 45, eerste lid, 47 en 48, eerste lid, 4° B. VI. Reg. 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de comités voor bijzondere jeugdzorg, B.S. 27 maart 1999. Merk op dat in de plannen tot een integrale jeugdhulpverlening het onderscheid wordt gemaakt tussen vrij en niet vrij toegankelijke hulp. Enkel de cliënten met een *indicatiestelling* zouden gebruik kunnen maken van de niet vrij toegankelijke hulp. Hiertoe zou een 'toegangssluis' of 'buffer' worden geïnstalleerd: de *Diagnose en IndicatieStelling* (DIS). De DIS zou waarborgen dat de niet vrij toegankelijke hulp enkel zal worden ingezet wanneer er hiervoor een duidelijke indicatiestelling is.

⁴ Art. 40, §§ 1-2, 41, 42 en 43 B. VI. Reg. 8 december 1998.

Op het secretariaat van de bemiddelingscommissie moet een *algemeen en bijzonder register* worden gehouden. In het algemeen register worden de bemiddelingsverzoeken in volgorde van indiening ingeschreven. Het register bevat onder meer persoonsgegevens en een korte omschrijving van het voorwerp van het verzoek. In het bijzonder register worden de verzoeken om advies vanwege met jeugdzaken belaste magistraten (cf. infra) ingeschreven. Voor iedere zaak, ingeschreven in het algemeen of bijzonder register, moet een *dossier* worden aangelegd. Het dossier betreffende een bemiddelingsverzoek moet onder meer de verslagen bevatten die werden opgemaakt ter uitvoering van de beslissingen van de commissie⁵.

Gegevensverwerking op het niveau van de voorzieningen

De voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand moeten voor elke minderjarige en eventueel voor het gezin waartoe hij behoort een *dossier* aanleggen. Het dossier moet minimaal een aantal elementen bevatten: inlichtingen van 'administratieve' aard (bv. stuk van comité tot staving van plaatsing of kopie van hulpverleningsprogramma), gegevens over de toestand van de minderjarige en het gezin waartoe hij behoort en hun mening hierover én het handelingsplan en de evolutieverslagen (cf. infra). De inspectie van de administratie kan het dossier enkel ter plaatse inzien. Uiterlijk vijf jaar nadat de minderjarige meerderjarig is geworden, moet het dossier worden vernietigd.

Voor de begeleidingstehuizen, gezinstehuizen en OOOc's geldt bovendien dat zij een *medisch dossier* van de minderjarigen, beheerd door een arts, moeten bijhouden. Dit moet gebeuren in overleg met de minderjarige en zijn ouders⁶.

Het bovenstaande en ook wat volgt openen de vraag naar de toepasselijkheid van de Wet Verwerking Persoonsgegevens. Het begrip 'persoonsgegevens' staat voor iedere informatie betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon (bv. jongere of zijn ouder). De wet is slechts van toepassing "op elk geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, alsmede op elke niet-geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, die in een bestand zijn opgenomen of die bestemd zijn om daarin te worden opgenomen" (sic). Dergelijke gegevens mogen slechts in een aantal gevallen worden verwerkt. Voor de welzijnssector moet vooral worden gewezen op de omstandigheid waarbij de verwerking noodzakelijk is om een verplichting na te komen (meestal een erkenningsnorm) waaraan de verantwoordelijke voor de verwerking is onderworpen door of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie.

Indien persoonsgegevens betreffende de betrokkene bij hemzelf worden verkregen, dan moet de verantwoordelijke, uiterlijk op het moment dat de gegevens worden verkregen, aan de betrokkene (voor zover hij daarvan nog niet op de hoogte is) de doeleinden van de verwerking meedelen. De betrokkene moet dan ook worden ingelicht over de ontvangers van de gegevens (bv. andere voorzieningen) en het bestaan van een *recht op toegang en verbetering van de gegevens die op hem betrekking hebben*. Die laatste mededeling moet niet gebeuren indien die informatie, "met inachtneming van de specifieke omstandigheden waaronder de persoonsgegevens verkregen worden, niet nodig is om tegenover de betrokkene een eerlijke verwerking te waarborgen". Indien de persoonsgegevens niet bij de betrokkene zijn verkregen bestaat er een principiële informatieverplichting op het moment van de registratie of de eerste mededeling aan derden. Er bestaat evenwel een wettelijke vrijstelling wanneer die registratie of mededeling wordt verricht "met het oog op de toepassing van een bepaling voorgeschreven door of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie" (cf. erkenningsnorm tot samenwerking tussen welzijnsvoorzieningen). Een persoon is gerechtigd alle 'onjuiste

⁵ Art. 11, 13 en 19, eerste lid B. VI. Ex. 20 juli 1988 houdende oprichting en werkwijze van de bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand en van het administratief secretariaat, B.S. 19 november 1988. Indien het *voorwerp* van een bemiddelingsverzoek *vervalt* alvorens de betrokken partijen voor de commissie zijn opgeroepen of verschenen, moet zij daar akte van nemen: het dossier moet dan worden afgesloten.

⁶ Art. 11, 14°, 11bis, 16°, 13, 5°, 14, inleidende zin en 15, inleidende zin B. VI. Reg. 13 juli 1994.

persoonsgegevens' die op hem betrekking hebben kosteloos te doen verbeteren. Ook kan hij de kosteloze verwijdering bekomen van of het verbod op de aanwending van alle persoonsgegevens die gelet op het doel van de verwerking, onvolledig of niet ter zake dienend zijn, of waarvan de registratie, de mededeling of de bewaring verboden zijn, of die na verloop van de toegestane duur zijn bewaard⁷.

Gegevensverwerking binnen de gerechtelijke jeugdbijstand

In de gerechtelijke jeugdbijstand is niet alleen een belangrijke rol weggelegd voor het openbaar ministerie en de jeugdrechtbank, maar ook voor de sociale dienst van de Vlaamse gemeenschap bij deze rechtbank. De sociale dienst bestaat uit consulente(n). Aanknopingspunt hier is de P.O.S. of het als misdrijf omschreven feit (M.O.F.).

In de voorbereidende rechtspleging moet de jeugdrechtbank alle maatregelen treffen en het onderzoek verrichten dat nodig is om de *persoonlijkheid van de betrokkene en het milieu waarin hij wordt grootgebracht* te kennen en om uit te maken wat zijn belang is en welke middelen voor zijn opvoeding of behandeling geschikt zijn. De rechtbank kan een *maatschappelijk onderzoek* doen verrichten, door bemiddeling van de sociale dienst (navorsingen), en de betrokkene aan een *medisch-psychologisch onderzoek* onderwerpen, indien zij het haar meegedeelde dossier niet voldoende acht. De sociale diensten bij de jeugdrechtbanken vervullen de *navorsingsopdrachten* die hen worden toevertrouwd. Zij beschikken over een administratief secretariaat dat is samengesteld uit ambtenaren van de Vlaamse gemeenschap. Op het secretariaat moet een *register* worden bijgehouden van de in- en uitgaande briefwisseling.

Belangrijker is dat het secretariaat een *dossier* moet bijhouden per jongere t.a.v. wie een opdracht werd vervuld in het kader van de hulp- en bijstandsregeling. Dit moet minstens vier stukken bevatten. Dit zijn de schriftelijke verslagen ter uitvoering van de navorsingsopdrachten (cf. infra) en de opdrachten van sociale aard, de stukken inzake het hulpverleningsprogramma (o.m. handelingsplan, cf. infra) en de rechterlijke beslissingen aangaande de jongere én andere nuttige gegevens (zie dossier bij secretariaat van het comité). Op het secretariaat moet ook een *bestand* worden aangelegd m.b.t. de jongeren t.a.v. wie overeenkomstig de hulp- en bijstandsregeling een opdracht werd vervuld. Vijf jaar na het beëindigen van de pedagogische maatregel moeten de gegevens uit het bestand m.b.t. de jongere en het dossier worden vernietigd⁸.

Informatiestromen binnen de bijzondere jeugdbijstand

⁷ Art. 5, eerste lid, c), 9, § 1, eerste lid, b) en d) en § 2, eerste en tweede lid en 12, § 1, eerste en vijfde lid Wet Verwerking Persoonsgegevens. De verwerking van gegevens m.b.t. de 'gezondheid' is principieel verboden. Dit kan wel in een aantal limitatief omschreven gevallen waarbij de verwerking, behoudens enkele uitzonderingen, gebeurt onder de verantwoordelijkheid van een 'beroepsbeoefenaar in de gezondheidszorg'. Zie ook specifieke regeling voor het Europees Centrum voor vermiste en seksueel uitgebuite kinderen. Zie ook het K.B. 13 februari 2001 tot uitvoering van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.* 13 maart 2001. In de oorspronkelijke tekst was uitdrukkelijk bepaald dat de verwerking van persoonsgegevens slechts geoorloofd is voor de door of krachtens de wet vastgestelde doeleinden wanneer die (onder meer) betrekking hebben op de maatregelen die op grond van de Jeugdbeschermingswet ten aanzien van minderjarigen zijn genomen of van het Decreet Bijzondere Jeugdbijstand (oud art. 8, § 1, 8°).

⁸ Art. 45, § 2, a), 50, § 1, eerste, tweede en derde lid en art. 63ter, eerste lid, a) Jeugdbeschermingswet; art. 40, § 2, tweede lid Decreet Bijzondere Jeugdbijstand; art. 8, 13 en 22-26 B. Vl. Ex. 17 juli 1991 houdende organisatie en werkwijze van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken, *B.S.* 17 oktober 1991. Indien de jeugdrechtbank een maatschappelijk onderzoek doet verrichten, kan zij, behoudens in spoedeisende gevallen, haar beslissing pas nemen of wijzigen, na kennis genomen te hebben van het *advies* van de bevoegde sociale dienst, tenzij dit advies haar niet bereikt binnen de door haar bepaalde termijn, die niet meer dan vijfenzeventig dagen mag bedragen. Zie ook J. SMETS, *o.c.*, 517-528. Het dossier betreffende de persoonlijkheid en het milieu betreffende de jongere mag niet worden aangewend in het kader van andere procedures (bv. echtscheidingsprocedure).

Recht op informatie van de welzijnscliënt en vertrouwelijkheid van de gegevens

De dossierconsulent in de sociale jeugdbijstand moet bij de aanmelding de hulpvrager, de jongere en de personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, *informer*en over de mogelijkheden binnen de eerstelijnszorg en de werking van de bijzondere jeugdbijstand, de rechten en plichten van de ouders en de jongere, de bestaande klachtenprocedures én de regelgeving omtrent de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Hij is er ook toe gehouden voornoemde personen erover in te lichten dat de hulp gedurende het volledige verloop ervan een vrijwillig karakter heeft. Ook moet hij duidelijk maken dat, als de sociale dienst de hulpvraag afwijst, deze dan schriftelijk zal worden voorgelegd aan het bureau. Tot slot moet hij hen op de hoogte stellen van het feit dat de betrokkenen een bemiddelingsverzoek kunnen indienen bij de bemiddelingscommissie. Hij geeft hen dan tevens inlichtingen over hoe een dergelijk verzoek moet worden ingediend. Als het bureau een beslissing heeft genomen over de bijdrage van de jongere en van de onderhoudsplichtigen, dan moet die schriftelijk worden meegedeeld aan degenen die de bijdrage verschuldigd zijn en de administratie⁹.

Het *dossier* bij het comité is *vertrouwelijk*. Enkel de personen die bij de door het comité georganiseerde hulp zijn betrokken en tot het beroepsgeheim zijn gehouden (cf. infra), kunnen *toegang* krijgen tot het dossier. Niettemin hebben de personen van wie gegevens zijn opgeslagen in het dossier én de minderjarige zelf vanaf de leeftijd van twaalf jaar, het recht om kennis te nemen van de gegevens die hen persoonlijk betreffen¹⁰.

Wanneer een zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig is gemaakt, moet aan de partijen en hun advocaat kennis worden gegeven van de neerlegging van het *dossier* ter griffie. Vanaf het ogenblik van de betekening van de dagvaarding kunnen zij het dossier *inzien*. De stukken die evenwel betrekking hebben op de persoonlijkheid van de jongere en het milieu waarin hij leeft mogen noch aan hem, noch aan de burgerlijke partij worden meegedeeld. Naar de jongere toe is het de bedoeling te voorkomen dat hij kennis zou krijgen van *inlichtingen met een traumatiserende of voor zijn opvoeding nadelige invloed*. Het volledige dossier moet evenwel ter beschikking worden gesteld van de advocaat van de jongere. Deze draagt dan ook een belangrijke verantwoordelijkheid bij het alsnog toevertrouwen van deze gegevens aan zijn cliënt. De regeling roept vragen op in het licht van de rechten van de verdediging van de jongere. Deze is immers het best geplaatst om gegevens uit zijn 'persoonlijkheden- en milieudossier' zelf recht te zetten of te nuanceren, wat impliceert dat hij van deze gegevens kennis kan nemen. De vraag rijst of deze inbreuk op het recht op een privé- en gezinsleven en het recht op een eerlijk proces, wel in verhouding staat tot het nagestreefde doel¹¹.

Elke persoon die, in welke hoedanigheid ook, zijn medewerking verleent aan een regeling van het comité of de jeugdrechtbank moet daartoe instaan voor de *geheimhouding* van de feiten die hem in de uitoefening van zijn opdracht werden toevertrouwd en die ermee verband houden. Strikt juridisch is het overbodig om in de onderscheiden regelgevingen te verwijzen naar de geheimhoudingsplicht of het beroepsgeheim zoals vervat in *artikel 458 Strafwetboek* (Sw.). Dit artikel voorziet immers in een strafsancie voor alle personen die uit hoofde van hun 'staat' of 'beroep' kennis dragen van geheimen die hen zijn toevertrouwd en deze bekendmaken (behoudens de gevallen dat zij worden opgeroepen om te getuigen en de wet

⁹ Art. 46 en 53 B. VI. Reg. 8 december 1998. De beslissing van het bureau inzake de bestemming van het loon van de jongere moet worden meegedeeld aan de jongere, degenen die over de jongere het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben en de administratie.

¹⁰ Art. 40, § 3, tweede lid B. VI. Reg. 8 december 1998.

¹¹ Art. 55 en 63bis, § 1 Jeugdbeschermingswet; Hof Mensenrechten, arrest Gaskin van 7 juli 1989, *Publ. Cour eur. D. H.*, Serie A, nr. 160; Hof Mensenrechten, arrest Mc. Michael / V.K. van 24 februari 1995, *Publ. Cour eur. D. H.*, Serie A, nr. 290, ov. 80 en 91-92. De ouders hebben overigens wél recht van inzage in het gehele dossier: zie o.m. Cass. 25 februari 1974, *Pas.* 1974, I, 657; J. SMETS, *Jeugdbeschermingsrecht*, Deurne, KLuwer, 1996, 591.

hen verplicht die geheimen bekend te maken). Voor de consulenten van de sociale diensten betekent dit overigens niet dat zij zich in het kader van hun onderzoeks- of toezichtopdrachten kunnen beroepen op het beroepsgeheim jegens het bureau of jeugdrechters. Het ligt in de aard van hun opdrachten dat zij gegevens dienaangaande overmaken.

In dat verband moet worden gewezen op de 'code de déontologie de l'aide à la jeunesse' die de Franse gemeenschapsregering instelde. De code geldt jegens de voorzieningen die meewerken aan de toepassing van het decreet van 4 maart 1991 of die bijdragen tot de omkadering van de jeugdbeschermingsmaatregelen. In de code wordt de geheimhoudingsplicht in het kader van het beroepsgeheim omschreven als: "une obligation contractée à l'égard du bénéficiaire de l'aide garantissant la confiance que ce dernier doit pouvoir trouver auprès des intervenants et des services. En aucun cas il ne peut servir à protéger l'intervenant lui-même. L'intervenant est tenu au secret professionnel en ce qui concerne les informations portées à sa connaissance, les initiatives qu'il est amené à prendre dans le cadre des demandes d'aide qui lui sont adressées et le contenu de ses dossiers. Il garantit notamment ce secret à propos de l'organisation des entretiens, de leur teneur et de ce qui en résulte. Il assure également le secret de toute correspondance adressée dans le cadre de ses actions. Appelé à témoigner en justice, l'intervenant se montrera soucieux de l'intérêt du bénéficiaire de l'aide".

In het verleden botste het beroepsgeheim van de welzijnswerker wel eens met het *schuldig verzuim*: artikel 422bis Sw. voorziet een strafsancie voor de persoon die verzuimt hulp te verlenen/verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert (hetzij hij zelf die toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen). Om geen inbreuk te maken op deze bepaling, moesten welzijnswerkers in bepaalde omstandigheden wel hun geheimhoudingsplicht schenden (bv. aangifte incest). Met de invoering van een nieuw artikel 458bis Sw. met de wet van 28 november 2000 werd dit spanningsveld ontmiijnd: de persoon die is gehouden tot het beroepsgeheim en die hierdoor kennis heeft van een (bepaald) misdrijf jegens een minderjarige (bv. aanranding van de eerbaarheid en verkrachting of opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel) kan het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des konings. Hij schendt dan niet langer het beroepsgeheim, op voorwaarde dat hij het slachtoffer heeft onderzocht of door het slachtoffer in vertrouwen werd genomen, er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de psychische of fysieke integriteit van de betrokkene en hij deze integriteit zelf of met hulp van anderen niet kan beschermen¹².

In het kader van het *Minorius-project* werd gesteld dat de jongere bij aanvang, verloop en stopzetting van de hulp recht heeft op *begrijpbare* informatie over alle zaken die hem aanbelangen (o.m. zijn rechten en plichten en opvoedingsregime van de voorziening)¹³. In de huidige kwaliteits- en tezeldertijd erkenningsnormen voor de voorzieningen van de bijzondere

¹² Art. 77 Jeugdbeschermingswet; art. 43 Decreet Bijzondere Jeugdbijstand; art. 12, zevende lid Bijlage B. Fr. Gem. Reg. 15 mei 1997 *fixant le code de déontologie de l'aide à la jeunesse et instituant la Commission de déontologie de l'aide à la jeunesse*, B.S. 15 oktober 1997. (De code ging gepaard met de aanstelling van een deontologische commissie die advies moet uitbrengen over elke vraag i.v.m. deontologische regels inzake hulpverlening aan de jeugd, met inbegrip van de geschillen die hieruit voortvloeien). In de Jeugdbeschermingswet wordt expliciet verwezen naar artikel 458 Sw. Dit betekent niet dat personen die hun medewerking verlenen aan de toepassing van het Decreet Bijzondere Jeugdbijstand en het beroepsgeheim schenden, niet strafrechtelijk vervolgd zouden kunnen worden: Punt VI.4 M.O. 14 oktober 1994 betreffende de gerechtelijke jeugdbijstand voor minderjarigen in problematische opvoedingssituaties, B.S. 4 februari 1995. Zie ook J. SMETS, *o.c.*, 775-783; L. SLACHMUYLDER, "Secret professionnel et protection de la jeunesse", *J.T.* 1967, 529-532; P. VERMEYLEN, "Het beroepsgeheim van de sociale assistent", in X, *Liber amicorum Hermann Bekaert*, Gent, Snoeck-Decaju, 1977, (453) 456; M. LEGEIN, "Secret professionnel et institutions de protection de la jeunesse", *J. dr. Jeun.* 1995, 197-202. Voor het misdrijf van het schuldig verzuim is vereist dat de verzuimer kon helpen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Heeft de verzuimer niet persoonlijk het gevaar vastgesteld waarin de hulpbehoevende verkeerde, dan kan hij niet worden gestraft, indien hij op grond van de omstandigheden waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of dat er gevaar aan verbonden was.

¹³ J. BOSMANS en R. ROOSE, "Het protocol jongerenrechten in de jeugdbijstand", in J. BOSMANS en R. ROOSE (eds.), *Tussen hulpverlening en recht. Jongerenrechten in de bijzondere jeugdbijstand*, Leuven/Apeldoorn, Garant, 1997, 113.

jeugdbijstand wordt gesteld dat de voorziening, in een voor de gebruiker verstaanbare taal, de *nodige informatie* moet verstrekken, in het bijzonder over haar werking en reglementen. Voor de OOC's die het vanuit hun pedagogisch concept noodzakelijk vinden om minderjarigen soms tijdelijk af te zonderen of in hun vrijheid te beperken, om hun veiligheid, die van de andere cliënten of van het personeel te verzekeren, is bepaald dat zij hiertoe moeten beschikken over een huishoudelijk reglement. In dit reglement, dat bij elke opname moet worden bekend gemaakt aan de betrokken partijen, moet onder meer het aanleggen van een *beveiligingsdossier* worden omschreven.

Verder moeten alle voorzieningen de *toegankelijkheid* regelen tot de *dossiers* en de *afschriften van gegevens*. Ze dienen hierbij de *vertrouwelijkheid* van de gegevens te respecteren. In deze sectorspecifieke minimale kwaliteitseis wordt niet beschreven hoe de vertrouwelijkheid moet worden bewaakt; er is enkel de verplichting om maatregelen dienaangaande te nemen. In het voorstel van decreet van R. Van Den Heuvel inzake 'cliëntenrechten' wordt voorzien in het recht op inzage in persoonsgegevens die opgenomen zijn in een dossier dat door een welzijnsvoorziening wordt aangelegd. Het beroepsgeheim kan overigens niet worden ingeroepen tegen de cliënt om hem inzage te weigeren van de gegevens uit zijn dossier (die op hem betrekking hebben). In de genoemde code wordt deze problematiek als volgt benaderd¹⁴: "Les intervenants communiquent aux bénéficiaires les informations qui les concernent, soit à la demande de ceux-ci, soit si les intervenants estiment que cette communication est susceptible de favoriser l'épanouissement des bénéficiaires. Les intervenants veillent à ce que les informations soient transmises de manière à ne pas perturber gravement le bénéficiaire". Wel geldt vanuit het beroepsgeheim dat "[I]es informations personnelles concernant d'autres personnes impliquées dans l'aide accordée au bénéficiaire ne peuvent lui être communiquées que moyennant l'accord de celles-ci et si cette transmission est conforme à la finalité de cette aide".

De problematiek van de inzage in het individuele dossier van een voorziening moet overigens ook worden benaderd vanuit de Wet Verwerking Persoonsgegevens: de persoon van wie persoonsgegevens worden verwerkt, heeft het recht om vanwege de verantwoordelijke onder meer "verstrekking in begrijpelijke vorm van de gegevens zelf die worden verwerkt, alsmede alle beschikbare informatie over de oorsprong van die gegevens" te verkrijgen¹⁵.

Als de minderjarige welzijnscliënt in de sociale jeugdbijstand één of meer spaarboekjes heeft, dan moet de dossierconsulent bij het beëindigen van de hulp de minderjarige ouder dan twaalf en de ouders (of de wettelijke vertegenwoordiger) inlichten van het bestaan van die spaarboekjes. Deze opdracht weegt ook op de begeleidingstehuizen, gezinstehuizen en OOC's, indien zij op de hoogte zijn van het bestaan van deze spaarboekjes¹⁶.

Een voorziening uit de bijzondere jeugdbijstand moet in haar hulp alle interne en externe relevante personen en instanties betrekken. Om de continuïteit van de hulp te waarborgen, zijn zij er toe gehouden in te staan voor een *verantwoorde (interne en externe) informatieoverdracht* met respect voor 'de regels inzake privacy en beroepsgeheim'. De deontologische code ter zake in de Franse gemeenschap is duidelijker¹⁷: "[...] tout renseignement de nature personnelle, médicale, familiale, scolaire, professionnelle, sociale, économique, ethnique, religieuse, philosophique, relatif à un bénéficiaire de l'aide ne peut être

¹⁴ Art. 42, eerste lid Decreet Bijzondere Jeugdbijstand; art. 11bis, 3° en 4°, a en 15, 7° B. Vl. Reg. 13 juli 1994; art. 7, derde en vierde lid en 8, tweede en vierde lid Bijlage B. Fr. Gem. Reg. 15 mei 1997; Voorstel van decreet houdende de rechtsbescherming en de inspraak van gebruikers van welzijnsvoorzieningen, *Parl. St.* Vl. Parl. 1999-00, nr. 104/1, 10; R. DIERKENS, "Beroepsgeheim en recht", *Vl. T. Gez.* 1987, 262.

¹⁵ Art. 10, § 1, eerste lid, b) Wet Verwerking Persoonsgegevens.

¹⁶ Art. 13, 11°, 14, inleidende zin en 15, inleidende zin B. Vl. Reg. 13 juli 1994; art. 58 B. Vl. Reg. 8 december 1998.

¹⁷ Art. 12bis, 18° en 20° B. Vl. Reg. 13 juli 1994; art. 7, eerste lid en 12, zesde lid Bijlage B. Fr. Gem. Reg. 15 mei 1997; X, *Kwaliteitszorg in de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, 1999, 30.

divulgué. Il ne peut être transmis qu'à des personnes tenues au secret professionnel, si cette communication est rendue nécessaire par les objectifs de l'aide dispensée et si elle est portée préalablement à la connaissance du bénéficiaire et, s'il échet, de ses représentants légaux". [...] "Dans un souci d'aide, l'intervenant peut coopérer avec d'autres personnes ou services chaque fois que l'intérêt du bénéficiaire de l'aide l'exige. Cette collaboration doit être portée à la connaissance du bénéficiaire de l'aide. Elle doit s'exercer dans la discrétion et n'autorise que l'échange de faits et d'informations indispensables à la prise en charge".

Andere informatiestromen

Sociale jeugdbijstand: waarborgstelling door het bureau jegens magistraat belast met jeugdzaken

Eén van de opdrachten van het bureau voor bijzondere jeugdbijstand bestaat er in aan de (parket)magistraten belast met jeugdzaken, de waarborg verlenen dat hulp daadwerkelijk zal worden aangeboden, en hen daartoe *desgevraagd* meedelen of zij werd aangevat, nog wordt voortgezet of werd voltooid. Op deze wijze kan het bureau aan de bevoegde (parket)magistraten een *decretaal beperkte mededeling* doen. Door deze bijzondere opdracht te vervullen, wordt de mogelijkheid gaaf gehouden dat een gerechtelijke tussenkomst uitblijft. Om evenwel te vermijden dat aldus een te sterke verwevenheid zou ontstaan tussen comité en parket, werd deze opdracht beperkt gehouden. Het gaat hier dus niet om het doorgeven van dossiers of inhoudelijke informatie m.b.t. de problematiek of tot de inhoud van de hulp. Enkel het feit dat er hulp wordt verleend, mag worden meegedeeld, indien het parket daarom vraagt¹⁸.

Sociale jeugdbijstand: verzoeken om informatie of onderzoek door de bemiddelingscommissie

Ten einde de zaak te kunnen behandelen kan de bemiddelingscommissie het comité *verzoeken alle noodzakelijke informatie mede te delen*. Het dossier zelf wordt niet overgemaakt. Omwille van de *vertrouwelijkheid* van de door de bureaus geboden hulp vereisen sommige auteurs hiertoe de toestemming van de minderjarige. Dit is niet onbelangrijk, gezien de commissie kan doorverwijzen naar het openbaar ministerie (gerechtelijke luik). Bovendien zijn de leden van het bureau tot geheimhouding gehouden (cf. supra). De comités kunnen dan ook niet worden verplicht de gevraagde informatie door te geven. De bemiddelingscommissie kan eveneens een verzoek tot informatie of onderzoek richten aan de sociale dienst voor bijzondere jeugdbijstand, indien het bureau niet betrokken is bij de aan het bemiddelingsverzoek ten grondslag liggende P.O.S. Dit verzoek kan tevens worden gericht aan een lid van het comité, een door de Vlaamse gemeenschap erkende of gesubsidieerde voorziening, een persoon of team verbonden aan een dergelijke voorziening, een deskundige die geen magistraat is of een ambtenaar van de afdeling bijzondere jeugdbijstand van het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap. De instanties of personen aan wie het verzoek is gericht, zijn niet verplicht hierop in te gaan. Meer nog, hun geheimhoudingsplicht kan hen dit verbieden¹⁹.

Gerechtelijke jeugdbijstand: navorsing door sociale dienst voor jeugdrechtbank

Vooreerst moet worden opgemerkt dat, op grond van artikel 458 Sw., de dossiers die eventueel in de schoot van het comité of de bemiddelingscommissie werden opgemaakt, niet (zouden mogen) worden overgemaakt aan de jeugdrechtbank. De doorverwijzing naar het

¹⁸ Art. 4, 1°-2° en 5, § 1 Decreet Bijzondere Jeugdbijstand; J. SMETS, *o.c.*, 139.

¹⁹ Art. 15-16 B. Vl. Ex. 20 juli 1988. Zie ook J. SMETS, *o.c.*, 165; B. MELIS, *Conflicthantering en bemiddeling. Een theoretische handleiding bij de werking van de bemiddelingscommissie*, Leuven, Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie, 1990, 44. De bemiddelingscommissie moet bepalen op welke wijze en binnen welke termijn over de toevertrouwde opdracht verslag moet worden uitgebracht. Indien het verslag niet binnen de gestelde termijn wordt uitgebracht, kan de commissie de opdracht intrekken en aan anderen toevertrouwen.

openbaar ministerie door de bemiddelingscommissie moet (enkel) gebeuren met een *gemotiveerd advies*. De sociale dienst van de Vlaamse gemeenschap bij de jeugdrechtbank kan een *navorsingsopdracht* krijgen van zowel een parketmagistraat belast met jeugdzaken, als een jeugdrechter. In het eerste geval moet dit na een kort onderzoek resulteren in een schriftelijk verslag. Dit moet tevens een gemotiveerd advies bevatten m.b.t. de vraag of vrijwillige hulp mogelijk of aangewezen is. Een navorsingsopdracht die uitgaat van een jeugdrechter moet eveneens leiden tot een schriftelijk verslag. Hierin moet een aantal minimale vermeldingen worden opgenomen zoals een concrete beschrijving, analyse en desgevallend diagnose van de situatie die de aanleiding vormt tot de gerechtelijke tussenkomst en een weergave van de ontwikkelingen sinds de aanmelding tot het ogenblik van de verslaggeving, een beschrijving en evaluatie van de reeds gerealiseerde hulp, gegevens waaruit moet blijken of vrijwillige hulp al dan niet mogelijk of aangewezen is, zo nodig de aanduiding van de doelstellingen die met de gerechtelijke hulp worden beoogd en een voorstel tot pedagogische maatregel die het aangepaste kader vormt om deze doelstellingen te realiseren én desgevallend de aanduiding van de voorziening waaraan de uitvoering van de maatregel kan worden toevertrouwd en de voorziene duur van de maatregel.

Merk op dat de bemiddelingscommissie als bijkomende taak ook kennis moet nemen van verzoeken om advies vanwege (parket)magistraten belast met jeugdzaken. Dit advies moet rechtstreeks aan de opdrachtgever worden overgemaakt zonder kennisgeving ervan aan de betrokken partijen. Voor de jeugdrechters kaderen dergelijke verzoeken in hun bevoegdheid tot het laten verrichten van navorsingen (cf. supra)²⁰.

Sociale en gerechtelijke jeugdbijstand: nuttige gegevens van dossierconsulent naar voorziening

De dossierconsulent moet *alle nuttige gegevens* bezorgen aan de voorziening die met de uitvoering van de hulp is belast²¹.

Sociale en gerechtelijke jeugdbijstand: handelingsplan en rapportage vanwege de voorzieningen

De dossierconsulent moet aan de voorziening een *handelingsplan* aanvragen, dat de leidraad vormt voor het pedagogische handelen door de voorziening. Hij is er toe gehouden deel te nemen aan een gesprek inzake de *opties* betreffende de uitvoering van de hulp. Binnen 45 dagen vanaf de opname of begeleiding moet de voorziening, op basis van de gegevens waarover ze beschikt, het handelingsplan opmaken met de betrokken partijen. In het plan moeten meerdere elementen worden opgenomen: de identiteit van de minderjarige en andere betrokkenen, de tussentijdse en concrete doelstellingen ter uitvoering van de algemene doelen van het hulpverleningsprogramma, aandachtspunten en klemtonen die in de hulp moeten worden gelegd en waarbij de minderjarige, het gezin, de school (of het werkmilieu) en het bredere sociale netwerk worden betrokken, middelen en werkwijzen die individueel moeten worden aangewend, afspraken betreffende de bezoeksregeling, de briefwisseling (!) en het opvoedingsregime (rekening houdend met wat door het comité of de jeugdrechtbank werd beslist) én de taakverdeling en samenwerkingsafspraken tussen de betrokkenen. Een kopie

²⁰ Art. 13, 4° en 17, § 2, laatste lid Decreet Bijzondere Jeugdbijstand; art. 7-8 B. VI. Ex. 17 juli 1991.

²¹ Art. 15, § 1 B. VI. Ex. 17 juli 1991; art. 54, §§ 1-2, eerste lid B. VI. Reg. 8 december 1998. Voor de sociale jeugdbijstand gaat het in het bijzonder om de gegevens die betrekking hebben op de initiële hulpvraag, de jongere, het gezin waartoe hij behoort en zijn bredere sociale omgeving, de diagnose, en een kopie van het hulpverleningsprogramma. Deze dossierconsulent moet de verstrekte gegevens en de doelstellingen van het hulpverleningsprogramma *mondeling* toelichten. Voor de gerechtelijke jeugdbijstand gaat het in het bijzonder om de gegevens die betrekking hebben op de jongere en personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben. Merk overigens op dat de weigering van de opname of begeleiding door de voorziening schriftelijk moet worden beargumenteerd in een brief aan het comité of de jeugdrechtbank: art. 11bis, 7° B. VI. Reg. 13 juli 1994.

van het plan moet onverwijld worden opgestuurd naar het comité of de jeugdrechtbank en de sociale dienst bij die rechtbank.

Voor de OOC's geldt bovendien dat zij *oriëntatie- en observatieverslagen* dienen op te maken. Dergelijke verslagen moeten een oriëntatievoorstel en een leidraad voor begeleiding of behandeling bevatten. Vóór het beëindigen van de plaatsing moeten zij aan het comité of aan de jeugdrechtbank en de sociale dienst bij die rechtbank worden bezorgd. Het handelingsplan kan worden geïntegreerd in het oriëntatie- en observatieverslag.

Na evaluatie en samenspraak met de betrokken partijen kan het handelingsplan (schriftelijk) binnen de voorziening worden bijgestuurd. Ook hiervan moet een kopie aan de voornoemde instantie(s) worden overgemaakt. Met uitzondering van de OOC's moeten de erkende voorzieningen, om de zes maanden een *evolutieverslag* sturen naar het comité of de jeugdrechtbank en de sociale dienst bij die rechtbank. Elke *ernstige gebeurtenis* moet binnen 48 uren worden *gemeld* aan het comité of de jeugdrechtbank en de sociale dienst bij die rechtbank, evenals aan de inspectie. De eventuele eenzijdige stopzetting van de hulp door de voorziening moet schriftelijk worden beargumenteerd in een brief aan het comité of aan de jeugdrechtbank²².

Sociale en gerechtelijke jeugdbijstand: rapportage van sociale dienst naar bureau/jeugdrechtbank

Een consulent van één van de sociale diensten moet regelmatig en om de zes maanden iedere persoon *bezoeken* die aan een erkende voorziening, gezin of persoon werd toevertrouwd. De sociale diensten moeten hierover *schriftelijk verslag* uitbrengen respectievelijk bij het bureau of de jeugdrechtbank. De dossierconsulent van de sociale dienst voor bijzondere jeugdbijstand moet bij het bureau *verslag uitbrengen over het verloop van de hulp* vóór het verstrijken van de termijn waarin concrete hulp werd toegekend. Dit is ook het geval zodra de personen die hun instemming moesten geven niet meer instemmen met de vrijwillige hulp en bij gewijzigde omstandigheden of ernstige gebeurtenissen. Als daartoe aanleiding bestaat, formuleert de genoemde consulent voorstellen aan het bureau tot verlenging, wijziging of intrekking van de beslissingen tot vrijwillige hulp.

De sociale dienst bij de jeugdrechtbank moet regelmatig en minstens om de zes maanden bij de jeugdrechtbank verslag uitbrengen over het verloop van de uitvoering van de opgelegde pedagogische maatregel met het oog op de handhaving, vervanging, intrekking of verlenging ervan²³.

Gegevensverwerking en informatiestromen in de ruime jeugdzorg

Binnen het concept van de integrale jeugdhulpverlening worden zes 'noodzakelijke' partners onderscheiden: de bijzondere jeugdzorg (zonder jeugddelinquentie), het algemeen welzijnswerk, het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH), de geestelijke gezondheidszorg, Kind en Gezin (K&G) én het onderwijs.

Voor de centra voor algemeen welzijnswerk is bepaald dat eenieder die (in toepassing van de regelgeving) in contact komt met hulpvragenden, dus ook minderjarige cliënten, tot

²² Art. 15, §§ 2 – 3 en 16-19 B. Vl. Ex. 17 juli 1991; art. 11, 7°-11° en 19°, 11bis, 7° en 15, 9° B. Vl. Reg. 13 juli 1994; art. 54, §§ 2, tweede lid - 3 en 56, § 1 B. Vl. Reg. 8 december 1998. Indien de sociale dienst bij de jeugdrechtbank wordt belast met gezinsbegeleiding of het toezicht over een jongere of de jongere door de jeugdrechtbank werd toevertrouwd aan een betrouwbaar persoon of gezin (en dus geen voorziening werd belast met de begeleiding), dan moet de dossierconsulent een *begeleidingsplan* opstellen.

²³ Art. 9, § 2, 5° en 42, tweede lid Decreet Bijzondere Jeugdbijstand; art. 21 B. Vl. Ex. 17 juli 1991; art. 56, §§ 2-3 B. Vl. Reg. 8 december 1998.

geheimhouding is verplicht, overeenkomstig artikel 458 Sw. Het algemeen welzijnswerk moet gepaard gaan met *respect voor de persoonlijke levenssfeer* van elke persoon²⁴.

Om als minderjarige te kunnen worden ingeschreven bij en bijstand te kunnen krijgen van het VFSIPH, moet een *multidisciplinair verslag* worden opgemaakt, dat deel uitmaakt van het *aanvraagdossier*. De aanvrager moet zijn volle medewerking verlenen aan het onderzoek in dat verband. Op verzoek van het VFSIPH 'moet' hij *alle inlichtingen verschaffen* die voor het onderzoek van de aanvraag nodig zijn. De gegevens zijn vertrouwelijk. Het indienen van de aanvraag houdt in dat de aanvrager het VFSIPH machtigt alle inlichtingen betreffende zijn toestand bij de 'sociaalrechtelijke mechanismen' op te vragen. Het VFSIPH moet aan zijn cliënten elke inlichting verstrekken die betrekking heeft op de opdrachten van het VFSIPH m.b.t. de sociale integratie van personen met een handicap. De voorzieningen moeten de cliënten en/of hun wettelijke vertegenwoordigers op elk moment kunnen informeren m.b.t. alle aspecten van de hulp die hen rechtstreeks en persoonlijk aanbelangen. De informatie moet volledig, nauwkeurig en tijdig zijn. Dit recht slaat ook op informatie omtrent het *psycho-medisch* en *pedagogisch-sociaal dossier*, "onder voorbehoud van het medisch beroepsgeheim zoals geconcretiseerd in het medisch dossier". In het reglement van orde moet de *privacy* van de cliënten worden gewaarborgd. Het *individueel begeleidingsplan* dat de voorzieningen moeten opmaken, maakt deel uit van het protocol van verblijf, opvang, behandeling of begeleiding²⁵.

De zorg van de centra voor geestelijke gezondheidszorg moet gebaseerd zijn op *respect voor de persoonlijke levenssfeer* van de (minderjarige) patiënt. De centra moeten een *deontologische code* ontwikkelen; hun medewerkers moeten het *beroepsgeheim* respecteren. Voor elke patiënt moet een *handelingsplan* worden opgesteld. Het centrum moet ook voor elke patiënt aan wie zorg wordt verstrekt één (!) *multidisciplinair dossier* aanleggen. De Vlaamse regering zou de regels moeten bepalen voor *de samenstelling, het bijhouden, het vermenigvuldigen en de vernietiging van het patiëntendossier* evenals de procedure voor de eventuele *raadpleging* en *overdracht* van het dossier. Decretaal is vastgelegd dat zij hierbij rekening moet houden met de geldende regels inzake het beroepsgeheim, de deontologie en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer²⁶.

In het kader van de gezinszorg kan onder meer worden gewezen op de regelgeving voor de consultatiebureaus voor het jonge kind. Het organiserend bestuur van een dergelijk bureau is verantwoordelijk voor het *beheer van gegevens* die het verzamelt in opdracht van K&G. Het moet waken over de *geheimhouding* en de *bewaring* ervan conform de richtlijnen van K&G. Het bezorgt die gegevens aan K&G als die erom verzoekt, volgens de protocollen afgesloten met K&G. Voor de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning geldt dat van ieder begeleid kind en het gezin waartoe het behoort een *dossier* moet worden aangelegd. Het dossier van het kind moet tot zijn meerderjarigheid worden bewaard. Het moet minstens vier elementen bevatten: inlichtingen van administratieve aard, gegevens over de toestand van het begeleide kind en het gezin waartoe het behoort, het *ondersteuningsplan* en elke bijsturing ervan én de rapportering van alle stappen in het dossier waaruit blijkt dat de begeleiding en de ondersteuning een gepast antwoord zijn op de hulpvragen. Het dossier zou *vertrouwelijk*

²⁴ Art. 9 en 11, 2° Decr. VI. Parl. 19 december 1997 betreffende het algemeen welzijnswerk, *B.S.* 17 februari 1998; art. 4, 1°, e) B. VI. Reg. 28 april 1998 tot uitvoering van het decreet van 19 december 1997 betreffende het algemeen welzijnswerk, *B.S.* 12 juni 1998.

²⁵ Art. 93, 2° K.B. 5 juli 1963 betreffende de sociale reclassering van de minder-validen, *B.S.* 13 juli 1963; art. 40, § 4 Decr. VI. Parl. 27 juni 1990 houdende oprichting van een Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap, *B.S.* 8 augustus 1990; art. 3, eerste, tweede en vijfde lid en 22 B. VI. Reg. 24 juli 1991 betreffende de inschrijving bij het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap, *B.S.* 29 oktober 1991; art. 12 en punten 2 en 6.7 (bijlage) B. VI. Reg. 15 december 1993 tot vaststelling van algemene erkenningsvoorwaarden van voorzieningen bedoeld in het decreet van 27 juni 1990 houdende oprichting van een Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap, *B.S.* 8 juli 1994. Onder meer OOC's, centra voor algemeen welzijnswerk in het kader van de ziekenfondsen, centra voor geestelijke gezondheidszorg en centra voor leerlingenbegeleiding kunnen worden erkend om multidisciplinaire verslagen af te leveren.

²⁶ Art. 8, 9, 8°, 10, § 1, 13 en 14 Decr. VI. Parl. 18 mei 1999 betreffende de geestelijke gezondheidszorg, *B.S.* 17 juli 1999.

moeten zijn. Een analoge regeling bestaat er voor de centra voor integrale gezinszorg: voor iedere opname en/of begeleiding moet een *hulpverleningsprogramma met begeleidingsplan* worden opgemaakt (cf. ondersteuningsplan). Ook moet van iedere opgenomen en/of begeleide persoon een *dossier* worden aangelegd²⁷.

Bij het onderwijs wordt vooral gedacht aan de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's). Zij moeten *discreet* handelen en een *deontologische code* ontwikkelen. Een CLB moet voor elke leerling voor wie een begeleiding wordt gestart, één (!) *multidisciplinair dossier* aanleggen. Ook hier moet de Vlaamse regering de regels bepalen voor *de samenstelling, het bijhouden en de vernietiging van het leerlingdossier*, evenals de procedure voor de *raadpleging en overdracht* van het dossier. Ze moet hierbij rekening houden met de regels inzake het beroepsgeheim, de deontologie en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Merk op dat een CLB in de school de *besprekingen* en het *overleg* over leerlingen kan bijwonen. Het heeft ook recht op de *relevante informatie* die over de leerlingen in de school aanwezig is (en de school heeft recht op de relevante informatie over de leerlingen in begeleiding). Zowel de school als het CLB moeten bij het *doorgeven* en het *gebruik van deze informatie* rekening houden met de voornoemde regels²⁸.

Voor de meeste van bovenstaande voorzieningen is bepaald dat zij op één of andere manier moeten *samenwerken*, zowel wat de globale werking, als wat de individuele dossiers betreft. Zo moet een centrum voor geestelijke gezondheidszorg, na overleg met de patiënt, *overleggen* met de verwijzer en, in voorkomend geval, met andere betrokken hulpverleners en/of personen uit de leefomgeving van de patiënt. Dit overleg moet dan leiden tot afspraken over de bijdrage tot de zorg van elk van deze betrokkenen. In de ondersteuningsplannen van de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning moet aandacht worden besteed aan de samenwerking met de andere voorzieningen uit de welzijnssector, alsook met de belendende sectoren. Een CLB moet samenwerken met andere diensten in een aanwijsbaar netwerk. Zonder deze multidisciplinaire werking in het gedrang te brengen moeten alle personeelsleden het *beroepsgeheim* respecteren²⁹.

Hierboven werd gesteld dat artikel 458 Sw. een algemene geldingskracht heeft. Opdat bovenstaande (noodzakelijke) samenwerking mogelijk zou zijn, zou artikel 458 Sw. vanuit de theorie van 'het gedeeld beroepsgeheim' (bepaalde) gegevensuitwisseling tussen voorzieningen niet in de weg moeten staan.

Tot slot

De 'nieuwe sociale kwestie' stelt zich niet toevallig in de informatiemaatschappij. Naarmate het concept 'integrale jeugdhulpverlening' een meer concrete inhoud zal krijgen, zal ook de aandacht voor gegevensverwerking en informatiestromen toenemen. In de basisnota van 26 juni 2000 van de interdepartementale werkgroep terzake wordt 'integraal' beschouwd als 'sectoroverschrijdend' of nog, 'over de grenzen van de bestaande sectoren heen'. In het concept bekleedt 'hulpcoördinatie' een voorname plaats. Deze coördinatie zou dan moeten zorgen voor continuïteit en onderlinge afstemming binnen de hulpverlening. Binnen de niet vrij

²⁷ Art. 21 en 46 B. Vl. Reg. 6 april 1995 houdende de erkenning en de subsidiëring van de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning, *B.S.* 14 september 1995; art. 3, § 1, 7^o-8^o en § 4, b) B. Vl. Reg. 24 juli 1997 tot regeling van de erkenning en de subsidiëring van de centra voor integrale gezinszorg, *B.S.* 27 november 1997; art. 5, § 3 B. Vl. Reg. 18 december 1998 tot bepaling van de voorwaarden en de procedureregels inzake erkenning en subsidiëring van de consultatiebureaus voor het jonge kind, *B.S.* 19 maart 1999.

²⁸ Art. 6, eerste lid, 7^o en 9^o, 10, 34, eerste lid en 36 Decr. Vl. Parl. 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, *B.S.* 10 april 1999. De Vlaamse regering voorzag in een regeling betreffende de overdracht van de leerlingendossiers van de psycho-medisch-sociale-centra en de equipes voor medisch schooltoezicht naar de CLB's: B. Vl. Reg. 17 juli 2000, *B.S.* 7 oktober 2000.

²⁹ Art. 22, derde lid B. Vl. Reg. 6 april 1995; art. 4, § 2 Decr. Vl. Parl. 18 mei 1999; art. 6, eerste lid, 6^o en 11 Decr. Vl. Parl. 1 december 1998.

toegankelijke hulp zou de hulpcoördinatie dan moeten worden gegarandeerd door een 'trajectbegeleider'. Deze trajectbegeleider zou dan de uitvoering van de hulpverlening moeten 'faciliteren' door, in samenspraak met de welzijnscliënt en de verschillende hulpfuncties, het individueel 'hulpverleningstraject' te organiseren en op te volgen. Informatie zal hierbij een niet onbelangrijke factor zijn.

Tot op zekere hoogte bestaat reeds regelgeving inzake gegevensverwerking en informatiestromen, zij het dat zeker niet alles is uitgeklaard. Of deze regelgeving altijd op de golflengte zit van waardevolle (maar soms ook onduidelijke) agogische doelstellingen, is een belangrijke opportuniteitsvraag voor de toekomst. Eerder dan rechtsregels ter zake vrij naar eigen behoeften te plooiën, geven wij er de voorkeur aan, middels adequaat onderzoek, de rechtsregels zonnodig bij te laten stellen in functie van de genoemde doelstellingen. Recht(szekerheid) en professionele hulp zullen dan te langē lēste toch niet zo onverzoenbaar blijken te zijn.